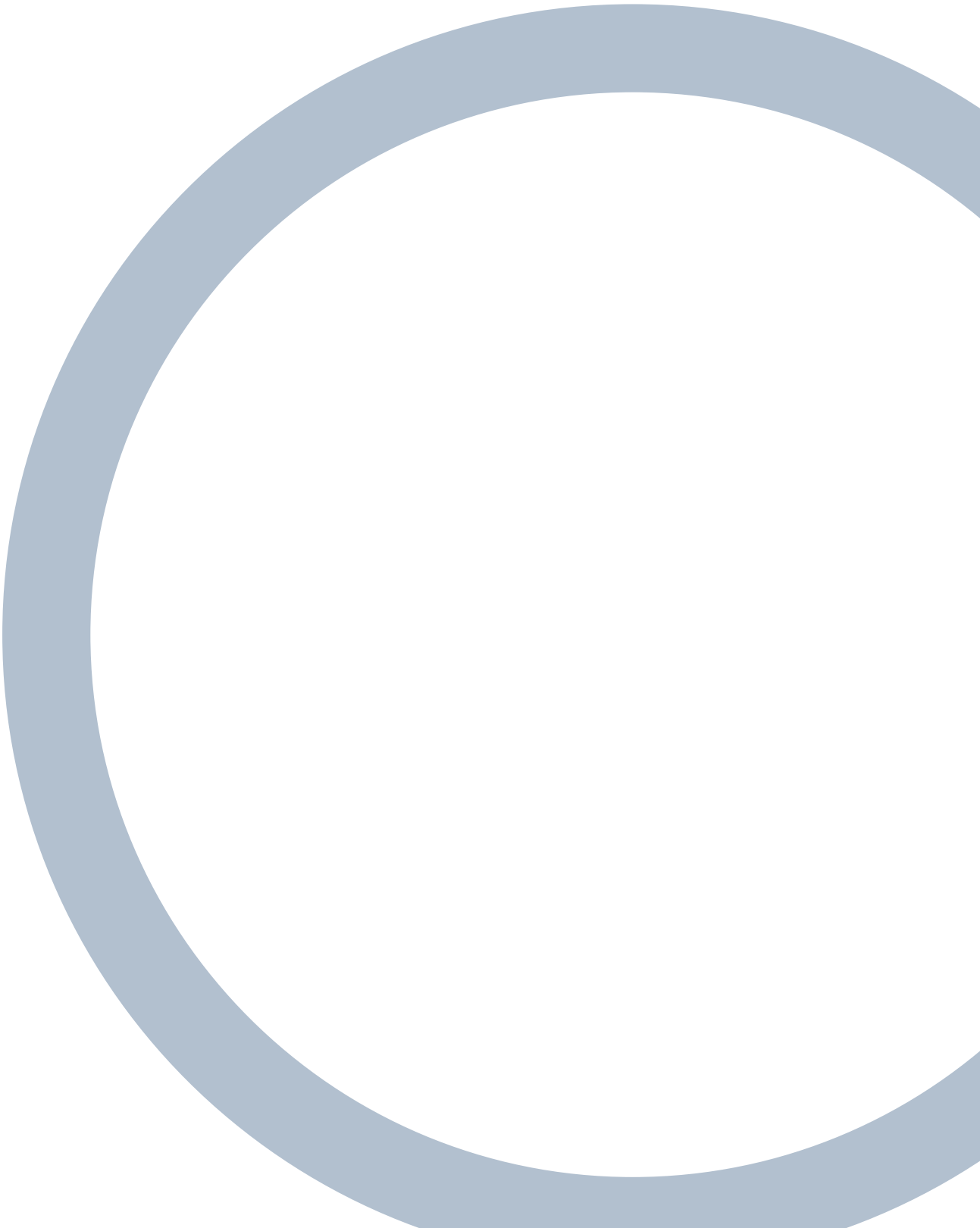
Monitoring Subsidieregeling beroepsopleiding sociaal advocaten

Colofon

Uitgave	Kenniscentrum Stelsel Gesubsidieerde Rechtsbijstand
Titel	Monitoring Subsidieregeling beroepsopleiding sociaal advocaten
Opdrachtgever	Raad voor Rechtsbijstand
Auteurs	Tim Verbeij Femke van der Lans
Datum	Oktober 2026
Contact	kenniscentrum@rvr.org

Samenvatting

De Raad voor Rechtsbijstand heeft in opdracht van het Ministerie van Justitie en Veiligheid een subsidieregeling voor de kosten van de beroepsopleiding van advocaat-stagiairs in een sociale praktijk opgesteld. Sinds 1 december 2020 kunnen kantoren subsidie aanvragen voor de beroepsopleiding van advocaat-stagiairs die bij het kantoor stagelopen. Dit is mogelijk voor advocaat-stagiairs die vanaf 2021 met de beroepsopleiding advocatuur zijn gestart. De subsidieregeling is verlengd tot en met 2027.

De hieronder opgenomen cijfers hebben betrekking op de advocaat-stagiairs die succesvol hebben deelgenomen aan de subsidieregeling:

- Tussen 2021 en 2026 hebben **862 advocaat-stagiairs deelgenomen** aan de subsidieregeling;
- Op dit moment zijn er **508** advocaat-stagiairs die deelnemen aan de subsidieregeling;
- **262 advocaat-stagiairs** hebben hun stage **afgerond**;
- Van de **262 advocaat-stagiairs** die hun stage succesvol hebben afgerond, staan er op 1 juli 2026 nog **231 ingeschreven bij de RvR**;
- Van deze **231 ingeschreven advocaten** zijn er **222 actief in het stelsel**, dat wil zeggen dat aan elk van deze advocaten ten minste één toevoeging is afgegeven in de periode 1 januari tot en met 30 juni 2026.
- Van de advocaat-stagiairs die hun stage hebben afgerond, heeft de meerderheid in de eerste twee jaar *na* de opleiding **tien of meer toevoegingen** behandeld.
- **10% (86 advocaat-stagiairs)** van de advocaten die hebben deelgenomen waren stagiair-ondernemer;
- Er zijn **90 advocaat-stagiairs vroegtijdig** met hun stage **gestopt**;
- **Bijna de helft van de advocaat stagiairs (43%)** had of heeft een specialisatie strafrecht;

Deze rapportage gaat dieper in op onder andere de specialisaties van zowel de advocaat-stagiairs als patronen en tweede begeleiders, het aantal afgegeven toevoegingen en informatie over de kantoren waar advocaat-stagiairs werkzaam zijn.

Inhoud

Inleiding **5**
Aanleiding 5
Doelstelling en monitoring 6
Methode **8**
Dataverzameling 8
Resultaten **11**
Gegevens over deelnemende advocaat-stagiairs 11
Gegevens over patronen en tweede begeleiders 16
Gegevens over kantoren 19
Gegevens over nieuwe inschrijvingen RvR 24
Discussie **26**
Referentielijst **27**

Inleiding

Aanleiding

De afgelopen jaren is het aantal sociaal advocaten afgenomen. Vooral in specifieke rechtsgebieden en regio's is het aanbod sterk teruggelopen, wat er op zou kunnen wijzen dat er nu al tekorten ontstaan (Kenniscentrum, 2026). Deze terugloop ontstaat doordat de instroom van sociaal advocaten al jaren lager is dan de uitstroom. Er is een grote groep sociaal advocaten die met pensioen gaat, en daarbij is er een hoog verloop onder jongere sociaal advocaten. De dalende instroom en vroegtijdig vertrek van jonge sociaal advocaten heeft, volgens commissie Van der Meer II, onder andere te maken met de huidige tarieven. Deze zijn niet toereikend voor advocaten die in kantoorverband werken, terwijl kantoren juist zorgen voor de opleidingsplekken van nieuwe advocaten (Commissie Evaluatie Puntentoekenning Gesubsidieerde Rechtsbijstand II, 2025). Daarnaast merken de onderzoekers van Panteia (2022) op dat het tekort ook kan komen door een gebrek aan bekendheid met de sociale advocatuur, door te weinig voorlichting aan (aankomende) studenten of het gebrek aan een afzonderlijke studierichting voor de sociale advocatuur. Onderzoekers van Panteia (2022) benoemen ook dat de forse benodigde investering in de opleiding en hoge kosten voor de bedrijfsvoering in combinatie met relatief lage inkomsten, potentiële sociaal advocaten ervan weerhouden om voor het beroep te kiezen.

Om nieuwe instroom in het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand te bevorderen, heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid (hierna: JenV) op initiatief van de Nederlandse orde van advocaten (hierna: NOvA) aan de Raad voor Rechtsbijstand (hierna: RvR) de opdracht gegeven een subsidieregeling in te voeren. Deze regeling is specifiek gericht op de subsidiering van de beroepsopleiding van advocaat-stagiairs. De gedachte is dat dit de kosten en risico's voor sociaal advocaten vermindert, en daarmee positieve effecten heeft op de instroom van nieuwe advocaten in het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand.

Achtergrond subsidieregeling

Sinds 1 december 2020 kunnen kantoren subsidie aanvragen voor de beroepsopleiding van advocaat-stagiairs. Dit is mogelijk voor advocaat-stagiairs die vanaf 2021 met de beroepsopleiding advocatuur zijn gestart, dit geldt voor zowel advocaat-stagiairs in loondienst als voor stagiair-ondernemers. De subsidieregeling is tot en met 2027 verlengd. Vanuit de subsidieregeling is jaarlijks een bedrag beschikbaar gesteld op basis van 175 subsidieplaatsen. Per kalenderjaar zijn er twee startmomenten voor de beroepsopleiding van advocaat-stagiairs: één in maart en één in september.

Beroepsopleiding Advocaten

De Beroepsopleiding advocaten is een verplichte opleiding voor beginnende advocaten en duurt twee jaar (Nederlandse orde van advocaten, 2026). Het succesvol afronden van de beroepsopleiding is een vereiste voor volledige beëdiging. De subsidie dekt de volledige kosten van de beroepsopleiding. De rechtsgebieden waarvoor veelal toevoegingen worden afgegeven en waarvoor de RvR speciale

deskundigheidsvereisten hanteert, komen in sommige gevallen niet één op één overeen met de hoofd- en leerpraktijken binnen de beroepsopleiding, of komen pas op een later moment in de beroepsopleiding aan bod (Beroepsopleiding advocaten, z.d.; Raad voor Rechtsbijstand, z.d.). In sommige gevallen leidt dit ertoe dat een advocaat-stagiair niet direct bij de start van de stage toevoegingen op eigen naam kan aanvragen. De RvR is hierin gaan voorzien door in een aantal specialisaties een voorlopige inschrijving toe te staan.

Criteria subsidieregeling

De subsidieregeling is bedoeld voor advocaat-stagiairs die gedurende de stageperiode in belangrijke mate werkzaamheden verrichten binnen de gesubsidieerde rechtsbijstand (Subsidieregeling beroepsopleiding sociaal advocaten, 2026). In artikel 4 en 9 van de subsidieregeling is een aantal criteria opgenomen die beogen te borgen dat de subsidie gebruikt wordt voor aanwas binnen de sociale advocatuur. Verder moet een tweede begeleider worden betrokken bij de opleiding van een advocaat-stagiair en is er een minimaal aantal toevoegingseenheden dat de patroon, tweede begeleider en advocaat-stagiair moeten verkrijgen. Voor de patroon en tweede begeleider zijn dit minimaal 30 toegekende toevoegingseenheden in het jaar voorafgaand aan de stageperiode en voor de advocaat-stagiair zijn dit minimaal 60 toevoegingseenheden gedurende de driejarige stageperiode.

Na succesvolle afronding van de stage door de advocaat-stagiair, dient het sociaal advocatenkantoor (de subsidieontvanger) binnen twee maanden schriftelijk een aanvraag tot subsidievaststelling in. Deze aanvraag moet de stageverklaring bevatten als bewijs van voltooiing. Drie jaar en twee maanden na de subsidieverlening beoordeelt de RvR op basis van de aangeleverde gegevens of de subsidieontvanger aan de verplichtingen heeft voldaan; eventuele ontbrekende informatie wordt opgevraagd bij de subsidieontvanger. Bij het vaststellen van eventuele tekortkomingen houdt de RvR rekening met relevante contextuele factoren. Indien aan de voorwaarden is voldaan, wordt de subsidie vastgesteld op het eerder verleende voorschotbedrag.

Doelstelling en monitoring

In de subsidieregeling is opgenomen dat het Kenniscentrum Stelsel Gesubsidieerde Rechtsbijstand (hierna: het Kenniscentrum) de subsidieregeling monitort en evalueert.

In deze rapportage worden de resultaten van de monitoring van de subsidieregeling getoond door middel van onderstaande monitoringsvragen:

Gegevens over advocaat-stagiairs die deelnemen aan de subsidieregeling:

1. Wat is het aantal deelnemende advocaat-stagiairs per cohort en per jaar?
2. Wat is het aantal deelnemende stagiair-ondernemers?
3. Welke specialisaties hebben advocaat-stagiairs?
4. Hoeveel advocaat-stagiairs ronden hun stage af?
5. Hoeveel advocaat-stagiairs stoppen vroegtijdig en met welke reden?
6. Hoeveel toevoegingen zijn afgegeven aan advocaat-stagiairs en onder welk rechtsgebied vallen deze toevoegingen?
7. Hoeveel van de advocaat-stagiairs die hun stage hebben afgerond staan ingeschreven bij de RvR en hoeveel hiervan zijn actief in het stelsel?

Gegevens over patronen en tweede begeleiders van de advocaat-stagiair:

1. Welke specialisaties hebben patronen en tweede begeleiders?

2. Hoeveel toevoegingen zijn afgegeven aan patronen en tweede begeleiders gedurende de stage en onder welk rechtsgebied vallen deze toevoegingen?

Gegevens over kantoren waar advocaat-stagiairs werkzaam zijn:

1. Wat is de locatie van kantoren die deelnemen aan de subsidieregeling?
2. Wat is het aantal stagiairs per kantoor die onder de subsidieregeling vallen?
3. Hoeveel advocaten zijn er bij deze kantoren werkzaam met ten minste één afgegeven toevoeging en hoeveel advocaten zijn er werkzaam zonder afgegeven toevoegingen?
4. Welke specialisaties hebben de advocaten die bij de kantoren staan ingeschreven?
5. Hoeveel toevoegingen zijn afgegeven aan de kantoren in het eerste kalenderjaar van deelname aan de subsidieregeling?

Gegevens over nieuwe inschrijvingen bij de RvR:

1. Wat is het aantal nieuw ingeschreven advocaten bij de RvR?
2. Wat zijn de locaties van de kantoren waar nieuw ingeschreven advocaten werkzaam zijn?

Methode

Dataverzameling

Voor de rapportage werd gebruik gemaakt van data uit registers van de RvR en aanvullende registraties uit een handmatig bijgehouden bestand over de subsidieregeling, opgehaald op 15 juli 2026. In het handmatig bijgehouden bestand staan alleen advocaten-stagiairs met een toegewezen subsidieverzoek die deelnemen aan de subsidieregeling.

Het handmatig invullen van het registratiebestand brengt risico's met zich mee met betrekking tot de datakwaliteit. Wanneer de gegevens niet waren ingevuld of niet volgens het juiste format waren ingevuld, kon deze informatie niet (goed) meegenomen worden in de tellingen. Met als gevolg dat de gerapporteerde tellingen mogelijk afwijken ten opzichte van de werkelijke situatie.

In de onderstaande paragrafen wordt voor verschillende onderdelen benoemd wat de relevante gebruikte informatie is en voor welk deel van het onderzoek het gebruikt is.

Gegevens over deelnemende advocaat-stagiairs

Hiervoor werd gebruik gemaakt van zowel het handmatig bijgehouden bestand als data uit de registers van de RvR.

Het handmatig bijgehouden bestand werd gebruikt om:

- Het aantal deelgenomen advocaat-stagiairs per cohort en per jaar te tellen.
- Het aantal stagiair-ondernemers te bepalen.
- Te bepalen hoeveel advocaat-stagiairs hun stage hebben afgerond of vroegtijdig zijn gestopt, en zo ja, met welke reden.

Kanttekeningen

Tussentijdse wijzigingen, zoals vroegtijdig stoppen of vertraging, moeten zo snel mogelijk aan de RvR worden doorgegeven, maar zijn niet altijd tijdig verwerkt. Dit betekent dat sommige gegevens uiterlijk drie jaar na de start van de beroepsopleiding duidelijk worden (als de RvR de stukken opvraagt om de subsidie te kunnen vaststellen) zoals het aantal stagiairs die hun stage wel/niet afronden, of de reden van vroegtijdig stoppen. Dit betekent dat monitoring alleen voor de cohorten maart 2021, september 2021, maart 2022, september 2022 en maart 2023 mogelijk was.

Het kan gebeuren dat een stagiair in loondienst begint en op een later moment verdergaat als stagiair-ondernemer of andersom. Dit komt sporadisch voor en werd niet in de monitoringsrapportage meegenomen. In deze rapportage werd de laatst bekende situatie beschreven.

De registers van de RvR werden gebruikt om:

- De specialisaties te bepalen waar de advocaat-stagiairs voor ingeschreven staan.
    - Hierbij werd als meetmoment 31 december van het betreffende jaar van deelname aan de subsidieregeling aangehouden.

- Te berekenen hoeveel toevoegingen zijn afgegeven aan de advocaat-stagiairs en in welk rechtsgebied.
    - Hierbij werd gekeken naar het aantal afgegeven toevoegingen gedurende de periode waarin de advocaat-stagiair deelnam aan de subsidieregeling.
- Op te halen hoeveel van de advocaat-stagiairs, die hun stage hebben afgerond, ingeschreven staan bij de RvR en hoeveel van deze advocaten actief zijn in het stelsel.

Gegevens over patronen en tweede begeleiders van de advocaat-stagiair

Om de gegevens op te halen werd eerst in het handmatig bijgehouden bestand gekeken wie de patronen en tweede begeleiders zijn. Daarna werd in de registers van de RvR de bijhorende specialisaties en afgegeven toevoegingen opgezocht. Ook hier werd als meetmoment voor het bepalen van de specialisaties 31 december van het betreffende jaar van deelname aan de subsidieregeling aangehouden. Voor het bepalen van het aantal afgegeven toevoegingen en onder welk rechtsgebied deze vallen, werd – net als bij de advocaat-stagiairs – gekeken naar de periode waarin de advocaat-stagiair deelnam aan de subsidieregeling.

Kanttekening

Bij de aanvraag van de subsidieregeling worden de gegevens van de patroon, tweede begeleider en kantoor genoteerd. Tussentijdse wijzigen worden niet altijd doorgegeven aan de RvR, en in sommige gevallen is het onduidelijk wanneer de wijziging (bijvoorbeeld het wisselen van patroon of begeleider) is ingegaan. De gegevens die in de monitoringsrapportage zijn opgenomen, betreffen daarom de gegevens van de patronen, tweede begeleiders en kantoren op het moment van aanvragen van de subsidie.

Gegevens over kantoren waar advocaat-stagiairs werkzaam zijn

Om de gegevens over kantoren op te halen, werd eerst in het handmatig bijgehouden bestand gekeken aan welke kantoren de subsidieregeling is verleend. Daarna werd in de registers van de RvR de vestigingslocaties van deze kantoren opgezocht. Ook hier werd als meetmoment voor het bepalen van de locatie 31 december van het betreffende jaar van deelname aan de subsidieregeling aangehouden. Dit meetmoment werd ook aangehouden om het aantal advocaten te bepalen dat bij de kantoren werkt, om te bepalen hoeveel daarvan ten minste één afgegeven toevoeging hadden, en voor het bepalen welke specialisaties de advocaten hebben die bij de kantoren staan ingeschreven.

In deze rapportage werd het aantal kantoren per COROP-gebied weergegeven. Een COROP-gebied is een regionaal indelingsniveau in Nederland dat zich bevindt tussen het gemeentelijk en provinciaal niveau, in totaal zijn er 40 COROP-gebieden in Nederland (Centraal Bureau voor de Statistiek, z.d.).

Om het aantal advocaat-stagiairs te tellen dat bij een kantoor werkt, werd het handmatig bijgehouden bestand gebruikt.

Voor het bepalen van het aantal afgegeven toevoegingen per kantoor werd – net als bij de advocaat-stagiairs, patronen en tweede begeleiders – gekeken naar de periode waarin de advocaat-stagiair deelnam aan de subsidieregeling.

Gegevens over nieuwe inschrijvingen bij de RvR

Voor het bepalen van het aantal nieuw ingeschreven advocaten bij de RvR en de locaties van de kantoren waar deze inschrijvingen plaatsvonden werden de gegevens uit de registers van de RvR gebruikt, met als meetmoment 31 december van het betreffende jaar.

Een nieuwe inschrijving betekent dat een advocaat op 1 januari van het betreffende jaar nog niet stond ingeschreven, gedurende het jaar is ingeschreven en op 31 december van het betreffende jaar nog ingeschreven staat.

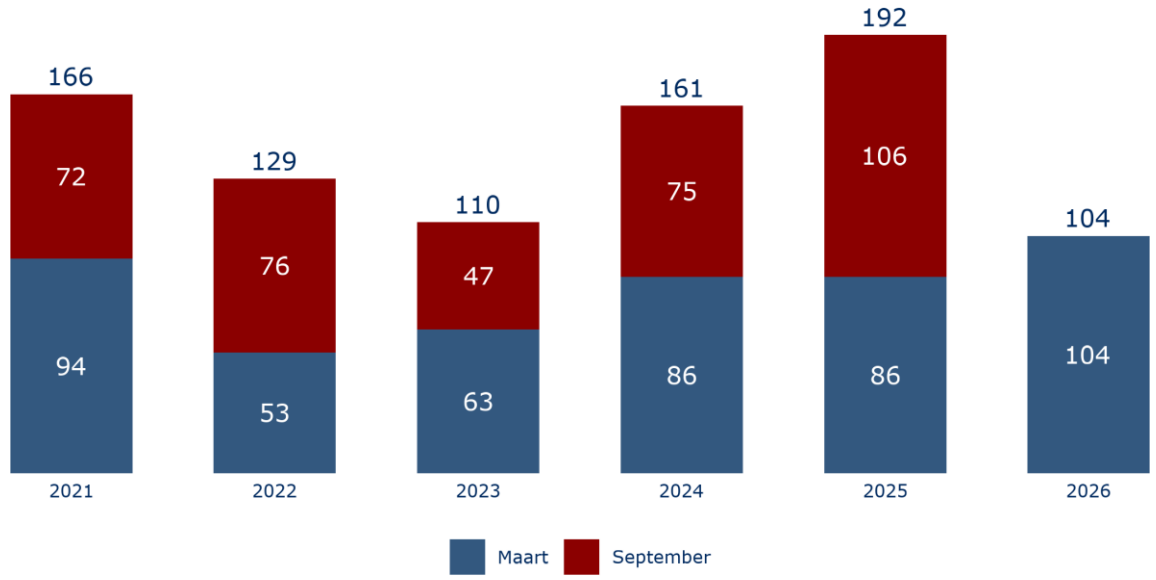
Algemene kanttekening

Gegevens kunnen met terugwerkende kracht worden aangepast, waardoor cijfers mogelijk afwijken van eerder gecommuniceerde aantallen.

Resultaten

Gegevens over deelnemende advocaat-stagiairs

In de periode 2021 t/m 2026 hebben in totaal **862** advocaat-stagiairs **deelgenomen** aan de subsidieregeling. Op dit moment zijn er **508** advocaat-stagiairs die **deelnemen** aan de subsidieregeling.[1] In Figuur 1 wordt per kalenderjaar en per cohort het aantal advocaat-stagiairs getoond.

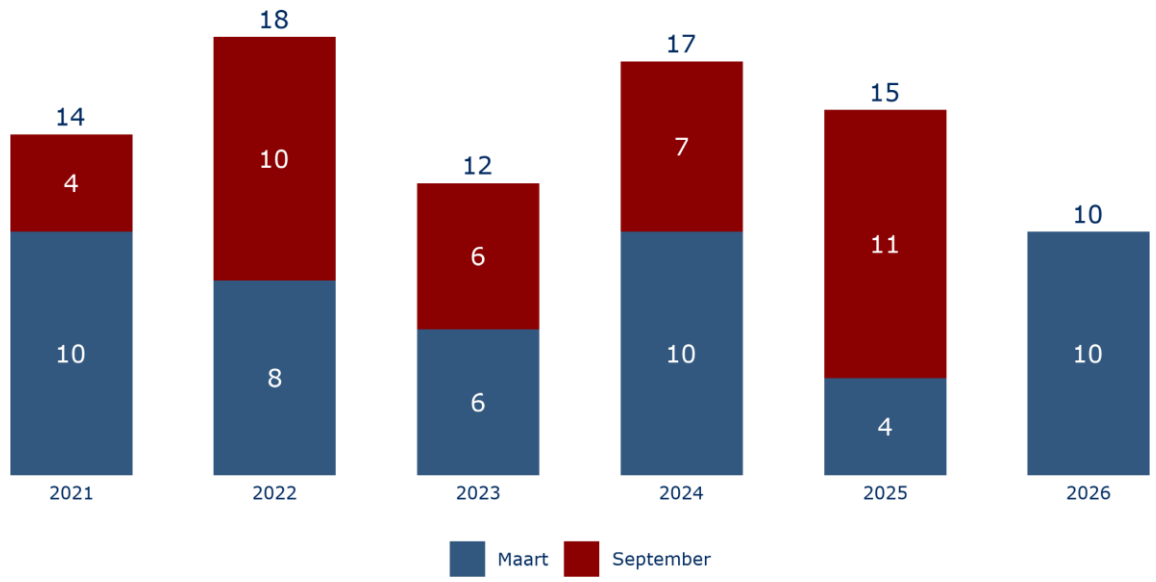
Figuur 1. Aantal advocaat-stagiairs die deelnemen aan de subsidieregeling uitgesplitst per kalenderjaar en cohort.

Stagiair-ondernemers

Van alle deelnemende advocaat-stagiairs is **10% (86 advocaat-stagiairs)** een stagiair-ondernemer.[2] In eerste instantie was het voor stagiair-ondernemers niet mogelijk om deel te nemen aan de subsidieregeling. Sinds maart 2022 is het ook voor stagiair-ondernemers mogelijk om beroep te doen op de subsidieregeling. Inschrijvingen van stagiair-ondernemers uit 2021 zijn met terugwerkende kracht in behandeling genomen. Een door de NOvA goedgekeurde overeenkomst

[1] Dit zijn advocaat-stagiairs waarvan de subsidie nog *niet* is vastgesteld of die zijn gestopt met de opleiding.
[2] De stagiair die de praktijk voor eigen risico en rekening uitoefent, zoals bedoeld in artikel 1.1 Verordening op de advocatuur.

moet ten grondslag liggen aan de subsidieaanvraag. Figuur 2 toont het aantal stagiair-ondernemers per kalenderjaar en cohort van de subsidieregeling.

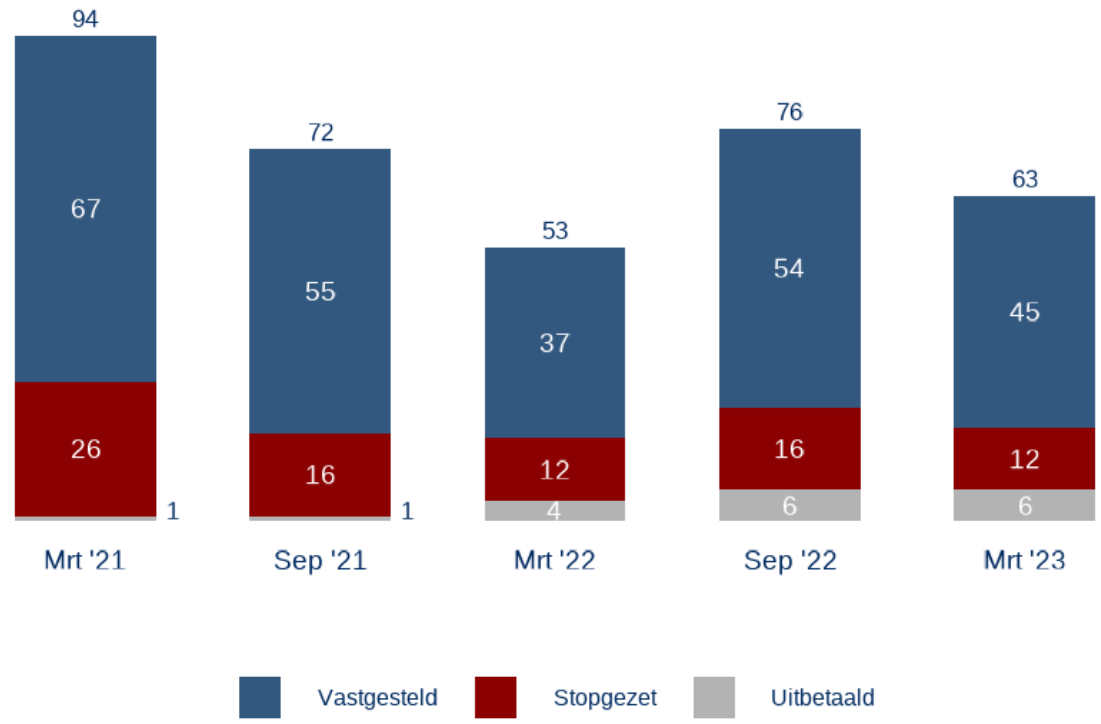

Figuur 2. Aantal stagiair-ondernemers die deelnemen aan de subsidieregeling uitgesplitst per kalenderjaar en cohort.

Stage afgerond of gestopt

Drie jaar en twee maanden na de subsidieverlening beoordeelt de RvR op basis van de aangeleverde gegevens of de subsidieontvanger aan de verplichtingen heeft voldaan en de advocaat-stagiair de stage heeft afgerond of is gestopt. Wanneer er aan alle voorwaarden is voldaan, wordt de subsidie definitief vastgesteld.

Op basis van gegevens over de hele regeling hebben in totaal **262 advocaat-stagiairs** hun stage **afgerond** en zijn in totaal **90 advocaat-stagiairs** met hun stage **gestopt**. In Figuur 3 zijn de cohorten opgenomen die inmiddels zijn afgerond. Daarbij is per cohort weergegeven hoe vaak de subsidie is uitbetaald, (gedeeltelijk) is teruggevorderd, of is vastgesteld. Uitbetaalde subsidies zijn subsidies die al wel (voorlopig) zijn uitbetaald, maar nog niet zijn vastgesteld. Deze subsidies kunnen ook nog (gedeeltelijk) worden teruggevorderd, omdat vaststelling pas naderhand plaats vindt.

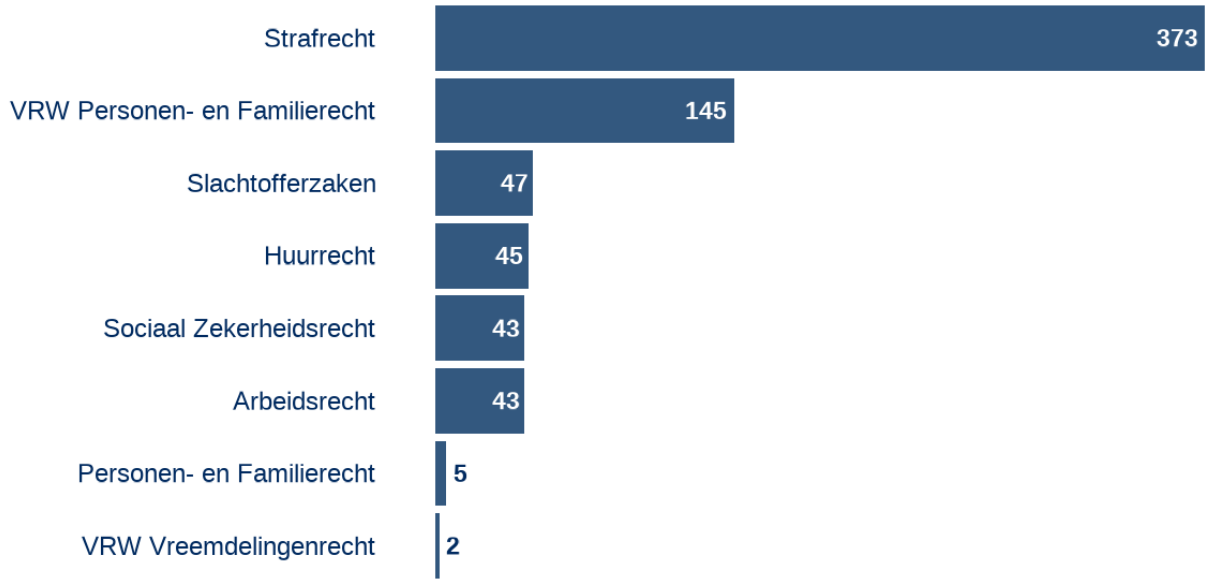

Figuur 3. Per afgerond cohort, het aantal advocaat-stagiairs waarvan de subsidie is vastgesteld, (gedeeltelijk) is teruggevorderd, of is uitbetaald (*N* = 358).

Specialisaties van deelnemende advocaat-stagiairs

Advocaat-stagiairs kunnen ingeschreven staan voor meerdere specialisaties, maar ook voor geen enkele specialisatie. Specialisaties die beginnen met de letters "VRW" zijn voorwaardelijke specialisaties, dat is het geval indien advocaat-stagiairs staan ingeschreven voor een specialisatie waarvoor zij nog niet aan alle inschrijfvereisten voldoen. Voorwaarde is dat zij binnen een bepaalde periode wel aan deze vereisten voldoen. Advocaat-stagiairs kunnen ingeschreven staan voor meerdere specialisaties, maar het kan ook dat zij geen enkele specialisatie hebben.

Figuur 4 toont het totaal aantal inschrijvingen voor specialisaties van de advocaat-stagiairs tussen 2021 en 2025 met als meetmoment 31 december van het jaar van deelname aan de subsidieregeling. In die periode waren er **298 advocaat-stagiairs zonder specialisatie**.

Figuur 4. Aantal inschrijvingen voor specialisaties van de advocaat-stagiairs die deelnemen aan de subsidieregeling (*N* = 703).

Toevoegingen afgegeven aan deelnemende advocaat-stagiairs

In Tabel 1 staat een telling van het aantal afgegeven toevoegingen dat aan advocaat-stagiairs afgegeven is per volledig jaar dat zij deelnamen aan de subsidieregeling.[3] Als voorbeeld zijn er in Jaar 1 dus 57 advocaat-stagiairs die 1 tot en met 9 toevoegingen doen. In onderstaande tellingen is geen rekening gehouden met het feit dat een deel van de toevoegingen van advocaat-stagiairs op naam van de patroon wordt aangevraagd, omdat op basis van de beschikbare data niet kan worden achterhaald in welke gevallen dit plaats vindt.

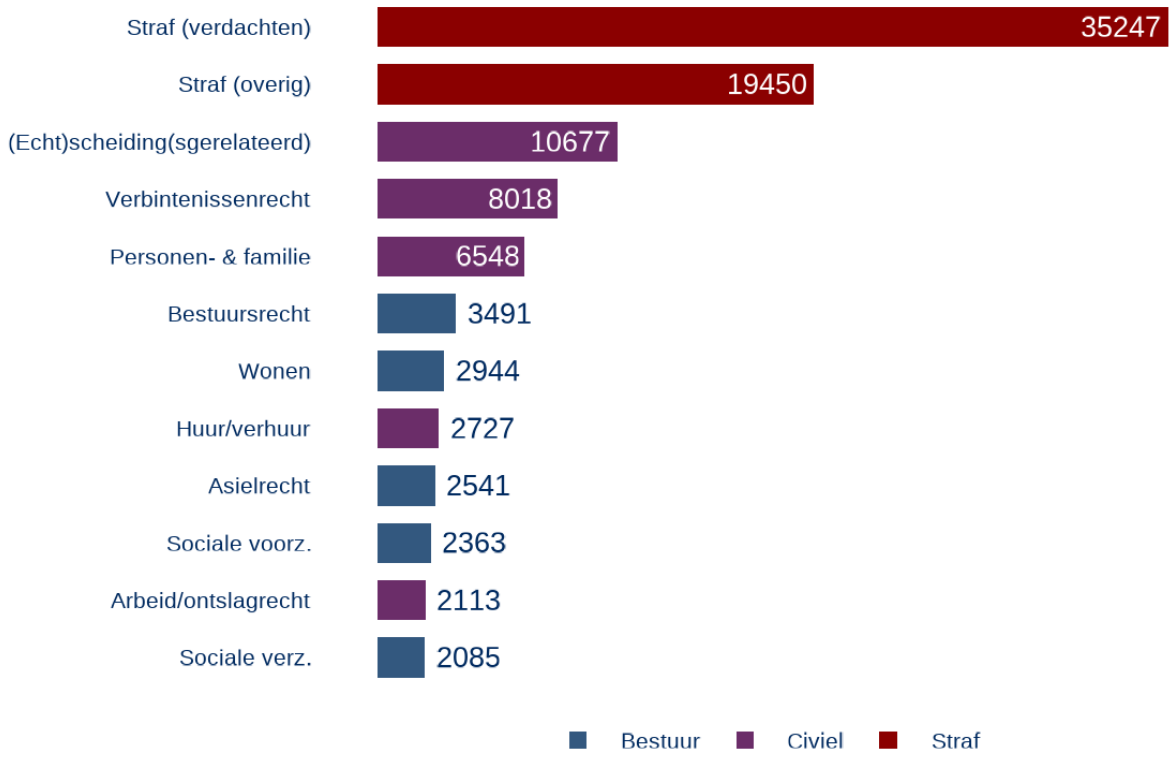
Jaar van de opleiding	**Aantal toevoegingen**				
	1 t/m 9	**10 t/m 49**	**50 t/m 99**	**100 t/m 199**	**200+**
Jaar 1	57	348	159	67	13
Jaar 2	15	149	172	105	29
Jaar 3	8	83	115	87	24

Tabel 1. Aantal advocaat-stagiairs uitgesplitst naar het aantal afgegeven toevoegingen en jaar van de stage.

[3] Omdat lopende, nog niet afgeronde volledige, jaren niet meetellen, zijn bijvoorbeeld van cohort maart 2024 uitsluitend jaar 1 en 2 opgenomen. Advocaat-stagiairs die vroegtijdig zijn gestopt met de opleiding, dus waarvan de subsidie (gedeeltelijk) is teruggevorderd, zijn niet meegenomen.

Rechtsgebieden van de afgegeven toevoegingen

Figuur 5 toont het aantal afgegeven toevoegingen aan advocaat-stagiairs per rechtsgebied. Rechtsgebieden met minder dan 2000 afgegeven toevoegingen zijn niet in de figuur opgenomen.

Figuur 5. Aantal toevoegingen van de advocaat-stagiairs die hebben deelgenomen aan de subsidieregeling, uitgesplitst naar rechtsgebied (*N* = 101,915).

Inschrijvingen na afronden stage

Op basis van gegevens over de gehele regeling blijkt dat van de 262 advocaat-stagiairs die hun stage succesvol hebben afgerond, er op 1 juli 2026 nog **231 ingeschreven** staan bij de RvR. Van deze 231 ingeschreven advocaten, zijn er **222 advocaten** die ten minste één afgegeven toevoeging hebben in de periode 1 januari tot en met 30 juni 2026.

Toevoegingen na afronden stage

Om meer inzicht te krijgen in hoeverre advocaat-stagiairs actief zijn in de jaren na de opleiding, toont Tabel 2 het aantal afgegeven toevoegingen tussen 2021 en 2025 van advocaat-stagiairs die hun opleiding hebben afgerond. Hierbij worden alleen volledig afgeronde kalenderjaren meegeteld. Hierdoor verschilt het aantal cohorten per jaar na de opleiding. Bijvoorbeeld: voor cohort maart 2021 zijn jaar 1 en jaar 2 na de opleiding volledig afgerond, voor cohort maart 2022 is alleen het eerste jaar afgerond. Voor nog geen enkel cohort is jaar 3 na de opleiding afgerond.

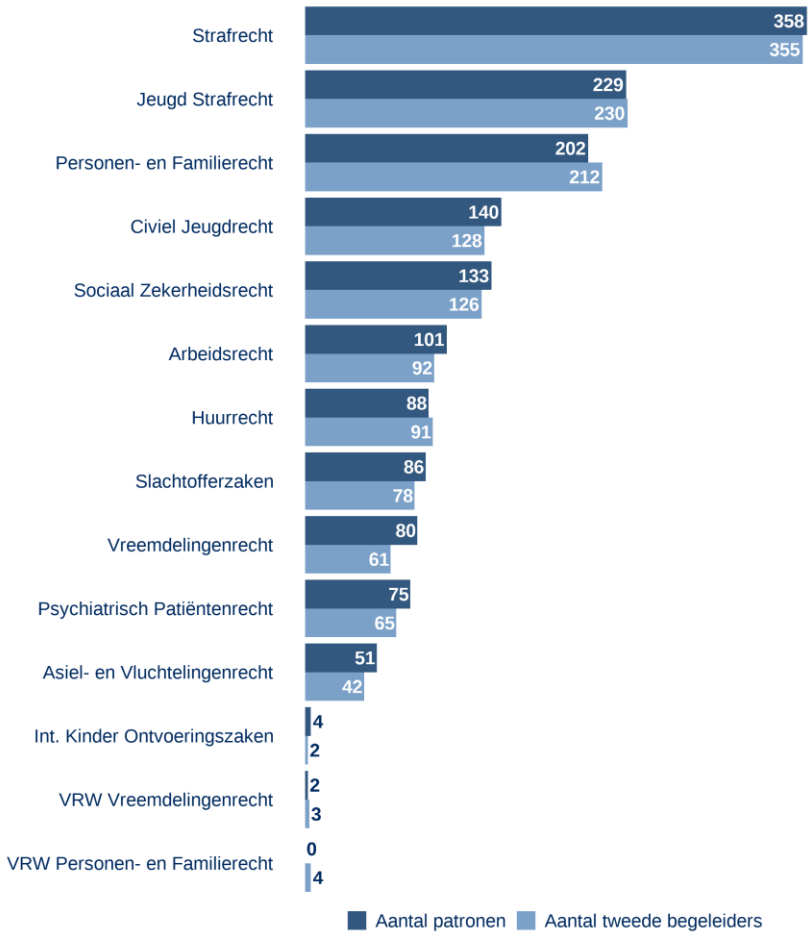
Jaar na de opleiding	Aantal afgegeven toevoegingen				
	1 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	100 t/m 199	200+
Jaar 1	12	80	58	36	15
Jaar 2	13	49	28	13	5

Tabel 2. Aantal advocaat-stagiairs die de stage hebben afgerond, uitgesplitst naar het aantal afgegeven toevoegingen na afronden van de opleiding.

Gegevens over patronen en tweede begeleiders

Specialisaties van patronen en tweede begeleiders

Figuur 6 toont de het aantal inschrijvingen voor specialisaties van patronen en tweede begeleiders tussen 2021 en 2025, met als meetmoment 31 december van het jaar van deelname aan de subsidieregeling. Sommige patronen en tweede begeleiders ondersteunen meerdere advocaat-stagiairs. Er zijn unieke patronen en tweede begeleiders geteld, dus ook als zij meerdere advocaat-stagiairs begeleiden tellen we de specialisaties slechts één keer.

Figuur 6. Aantal inschrijvingen voor specialisaties voor de patronen (*N* = 1,549) en tweede begeleiders (*N* = 1,489) van de advocaat-stagiairs die hebben deelgenomen aan de subsidieregeling.

Toevoegingen afgegeven aan patronen en tweede begeleiders

Het is ook van belang meer inzicht te krijgen in het aantal toevoegingen van patronen en tweede begeleiders, omdat de subsidieregeling als voorwaarde stelt dat patronen en tweede begeleiders een minimumaantal toevoegingen doet. In Tabel 3 en 4 staat een telling van het aantal toevoegingen dat aan patronen en tweede begeleiders is afgegeven per jaar van de subsidieregeling.[4] Er worden alleen afgeronde (stage)jaren geteld. Omdat voor stagiairs uit 2024, 2025 en 2026 de stageperiode nog loopt zijn de aantallen in jaar 2 en jaar 3 lager dan in jaar 1.

Jaar van de opleiding	Aantal afgegeven toevoegingen				
	1 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	100 t/m 199	200+
Jaar 1	12	84	101	170	132
Jaar 2	13	67	82	132	91
Jaar 3	9	50	59	102	59

Tabel 3. Aantal patronen uitgesplitst naar het aantal afgegeven toevoegingen en per jaar van de stage.

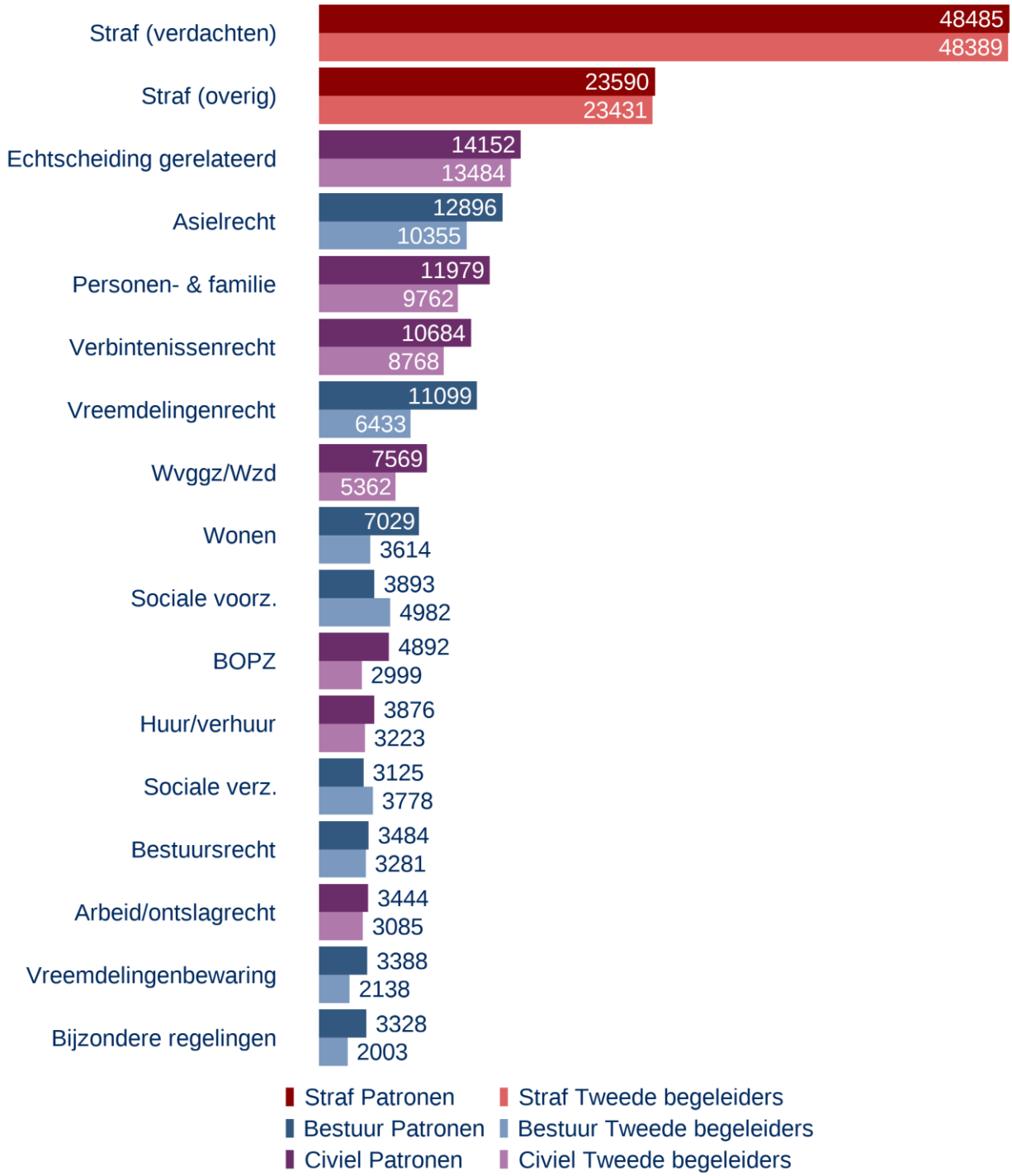
Jaar van de opleiding	Aantal afgegeven toevoegingen				
	1 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	100 t/m 199	200+
Jaar 1	16	88	127	154	113
Jaar 2	11	76	92	110	87
Jaar 3	9	61	65	66	62

Tabel 4. Aantal tweede begeleiders uitgesplitst naar het aantal afgegeven toevoegingen en per jaar van de stage.

Rechtsgebieden van de afgegeven toevoegingen

Figuur 7 toont per rechtsgebied het aantal toevoegingen afgegeven aan patronen en tweede begeleiders. Rechtsgebieden met minder dan 2000 afgegeven toevoegingen voor zowel patronen en tweede begeleiders zijn niet in de figuur opgenomen.

[4] Hierbij worden advocaat-stagiairs die vroegtijdig zijn gestopt niet meegenomen in de tellingen. Omdat alleen afgeronde jaren worden bekeken, zijn bijvoorbeeld van cohort maart 2025 alleen de afgegeven toevoegingen in jaar 1 meegenomen. Als een patroon of tweede begeleider per cohort meerdere advocaat-stagiairs begeleidt, worden de unieke afgegeven toevoegingen voor dat jaar van de opleiding één keer meegenomen.

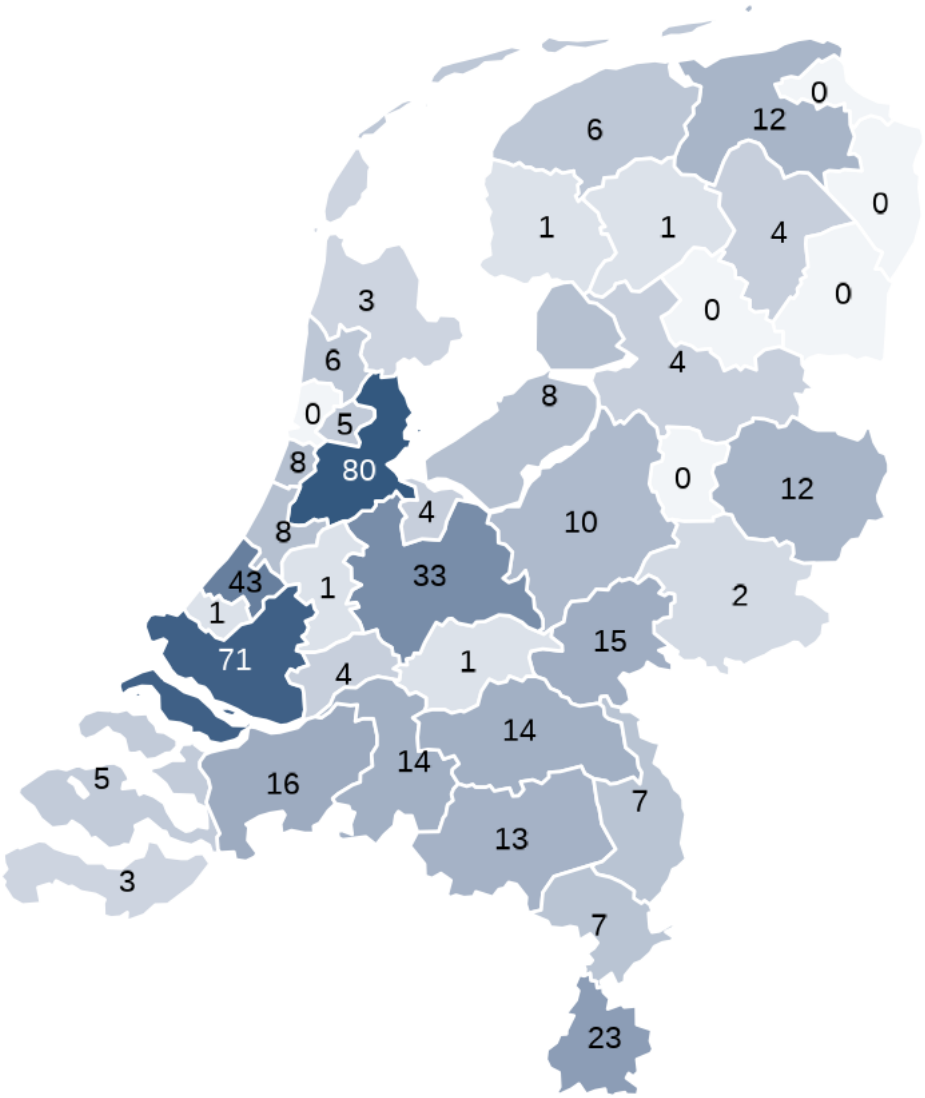

Figuur 7. Aantal toevoegingen van de patronen (*N* = 178,633) en tweede begeleiders (*N* = 157,065), uitgesplitst naar rechtsgebied.

Gegevens over kantoren

Kantoren van de deelnemende advocaat-stagiairs

Er zijn **446 unieke kantoren** gekoppeld aan de advocaat-stagiairs die deelnemen of hebben deelgenomen aan de subsidieregeling. De figuur hieronder toont het aantal kantoren per COROP-gebied.

Figuur 8. Aantal unieke kantoren dat heeft deelgenomen aan de subsidieregeling per COROP-gebied.

Aantal deelnemende advocaat-stagiairs per kantoor

Per kantoor is er voor één of meerdere advocaat-stagiairs een aanvraag voor de subsidieregeling mogelijk. Er zijn volgens de registratiegegevens per kantoor gemiddeld **2 advocaat-stagiairs**

waarvoor aanspraak is gemaakt op de subsidieregeling. Er is één kantoor waarbij er voor in totaal **20 advocaat-stagiairs** subsidie is aangevraagd. Zowel de advocaat-stagiairs die de stage nog niet hebben afgerond als de advocaat-stagiairs die hun stage hebben afgerond zijn in deze tellingen meegenomen.

Kantooromvang

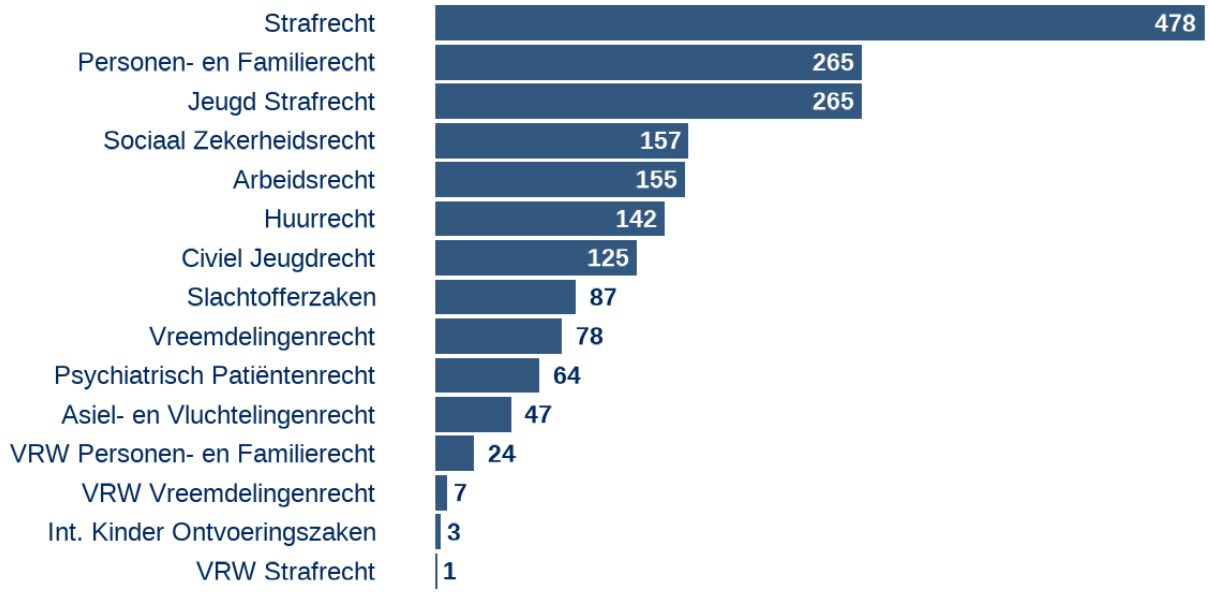
Tabel 5 toont de omvang van de kantoren waaraan subsidie is verleend tussen 2021 en 2025, met als meetmoment 31 december van het betreffende jaar van de subsidieregeling. Omdat kantoren in verschillende jaren kunnen hebben deelgenomen aan de subsidieregeling kunnen ze ook in meerdere jaren worden meegeteld. Het aantal advocaten betreft alle advocaten, exclusief de advocaat-stagiair, die op 31 december van het desbetreffende jaar werkzaam waren bij de betreffende kantoren. Er is gekozen om de advocaat-stagiairs niet mee te tellen, zodat een beter beeld ontstaat van de omgeving waar de stagiairs in werken. Een heel klein aantal advocaat-stagiairs werkt als stagiair-ondernemer als enige op een kantoor. Het aantal andere advocaten werkzaam op dat kantoor is dan dus 0.

Kalenderjaar	Aantal advocaten werkzaam op kantoor					
	1	2	3 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 50	51 t/m 100
2021	28	28	51	26	12	0
2022	17	23	35	26	9	0
2023	14	16	34	27	8	0
2024	33	28	51	35	13	1
2025	18	14	36	21	7	0

Tabel 5. Aantal advocaten werkzaam op de kantoren die deelnemen aan de subsidieregeling.

Specialisaties van de advocaten van de deelnemende kantoren

Figuur 9 toont het aantal inschrijvingen voor specialisaties van advocaten dat werkzaam is bij de betreffende kantoren. Tussen 2021 en 2025 is per kalenderjaar gekeken naar het aantal unieke advocaten - exclusief de advocaat-stagiairs, patronen en tweede begeleiders - en hun specialisaties, met als meetmoment 31 december van het desbetreffende jaar.

Figuur 9. Aantal inschrijvingen voor specialisaties van de advocaten bij de deelnemende kantoren (*N* = 1,898).

Toevoegingen afgegeven aan de kantoren

Onderstaande tabel toont het aantal afgegeven toevoegingen aan de unieke kantoren tussen 2021 en 2025, met als peildatum het eerste kalenderjaar van deelname. Er is gekozen om toevoegingen van de advocaat-stagiairs niet mee te tellen, zodat een beter beeld ontstaat van de omgeving waar de stagiairs in werken.

Kalenderjaar	Aantal afgegeven toevoegingen					
	0	1 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	100 t/m 199	200+
2021	7	1	4	13	39	83
2022	5	0	4	6	22	77
2023	1	1	2	11	20	65
2024	2	1	7	11	36	84
2025	2	1	7	19	40	94

Tabel 6. Aantal kantoren per categorie afgegeven toevoegingen en kalenderjaar van de subsidieregeling.

Toevoegingen afgegeven aan de advocaten van de kantoren

In de tabel hieronder staat aangegeven hoeveel toevoegingen zijn afgegeven aan de advocaten – exclusief de advocaat-stagiairs, patronen en tweede begeleiders[5] - van de kantoren die deelnemen aan de subsidieregeling. Alleen volledig afgeronde jaren dat het kantoor deelneemt aan de subsidieregeling zijn meegenomen, dus van cohort 2024 zijn alleen jaar 1 en jaar 2 meegenomen in de berekening, omdat jaar 3 nog lopend is. Als een kantoor per cohort meerdere keren voorkomt, worden de unieke afgegeven toevoegingen voor dat jaar van de opleiding één keer meegenomen.

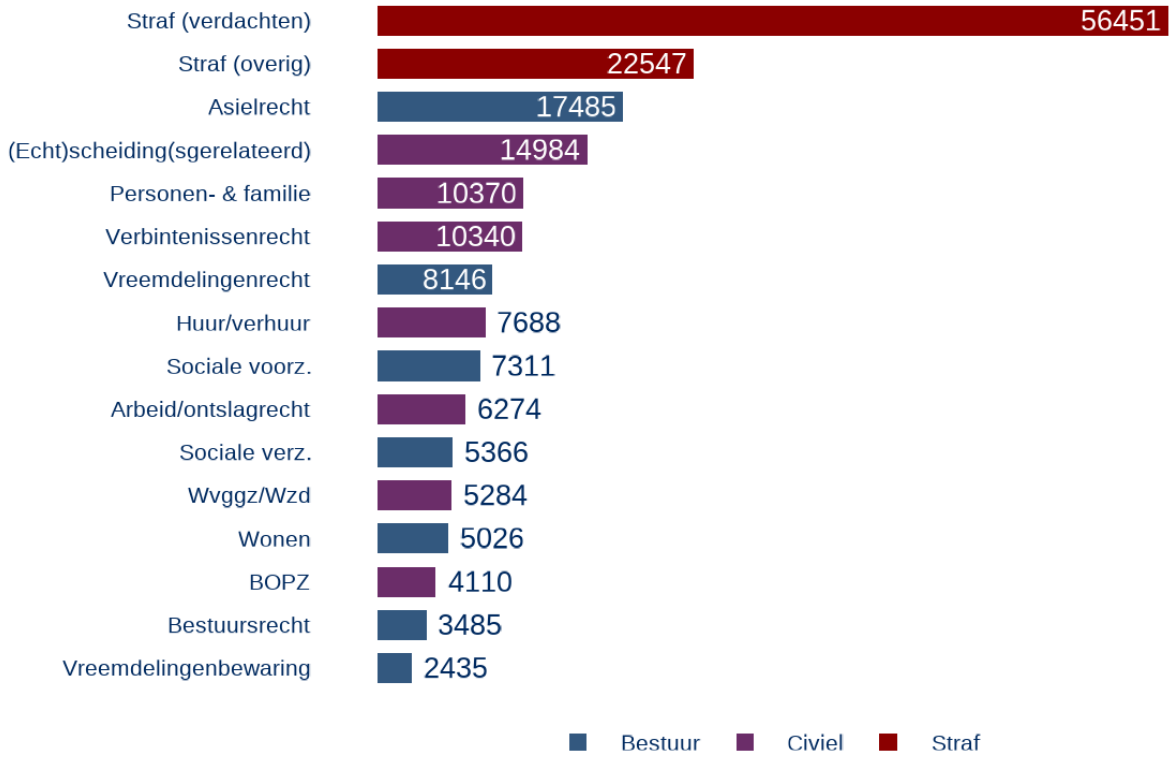
Jaar van de opleiding	Aantal afgegeven toevoegingen				
	1 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	100 t/m 199	200+
Jaar 1	152	211	159	171	125
Jaar 2	124	183	119	128	92
Jaar 3	97	144	93	91	60

Tabel 7. Aantal advocaten bij de deelnemende kantoren uitgesplitst naar het aantal afgegeven toevoegingen per jaar van de stage.

Rechtsgebieden van de toevoegingen afgegeven aan de advocaten van de kantoren

Figuur 10 toont per rechtsgebied het aantal afgegeven toevoegingen dat hieronder valt. Rechtsgebieden met minder dan 2000 afgegeven toevoegingen, zijn niet in de figuur opgenomen.

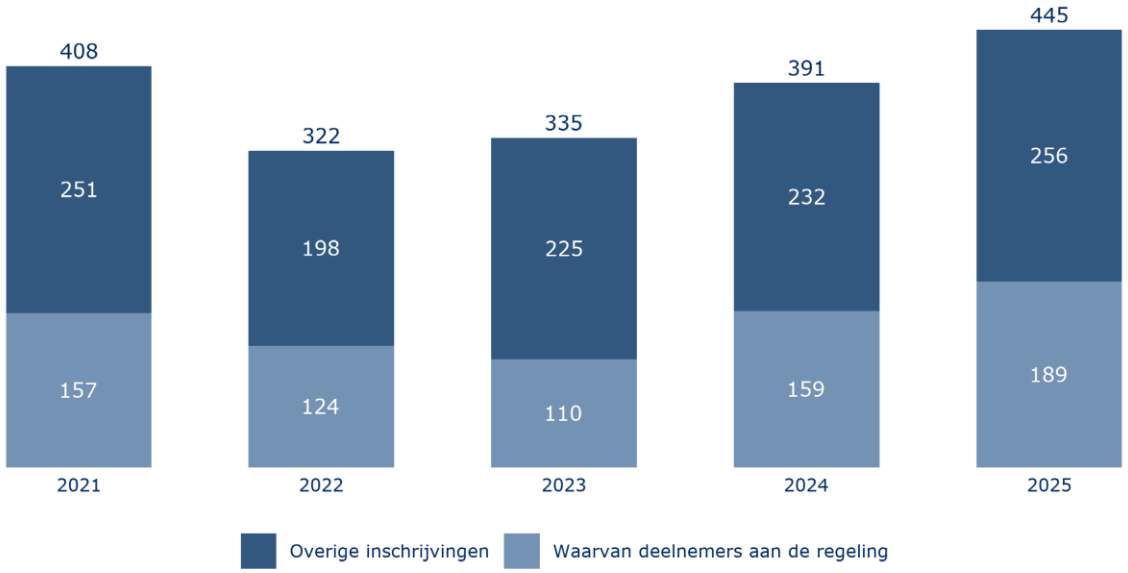
[5] Advocaten, patronen en tweede begeleiders zijn buiten beschouwing gelaten, omdat tellingen van hun toevoegingen al eerder in de rapportage zijn behandeld.

Figuur 10. Aantal toevoegingen uitgesplitst per rechtsgebied van de advocaten bij deelnemende kantoren (*N* = 191,534)

Gegevens over nieuwe inschrijvingen RvR

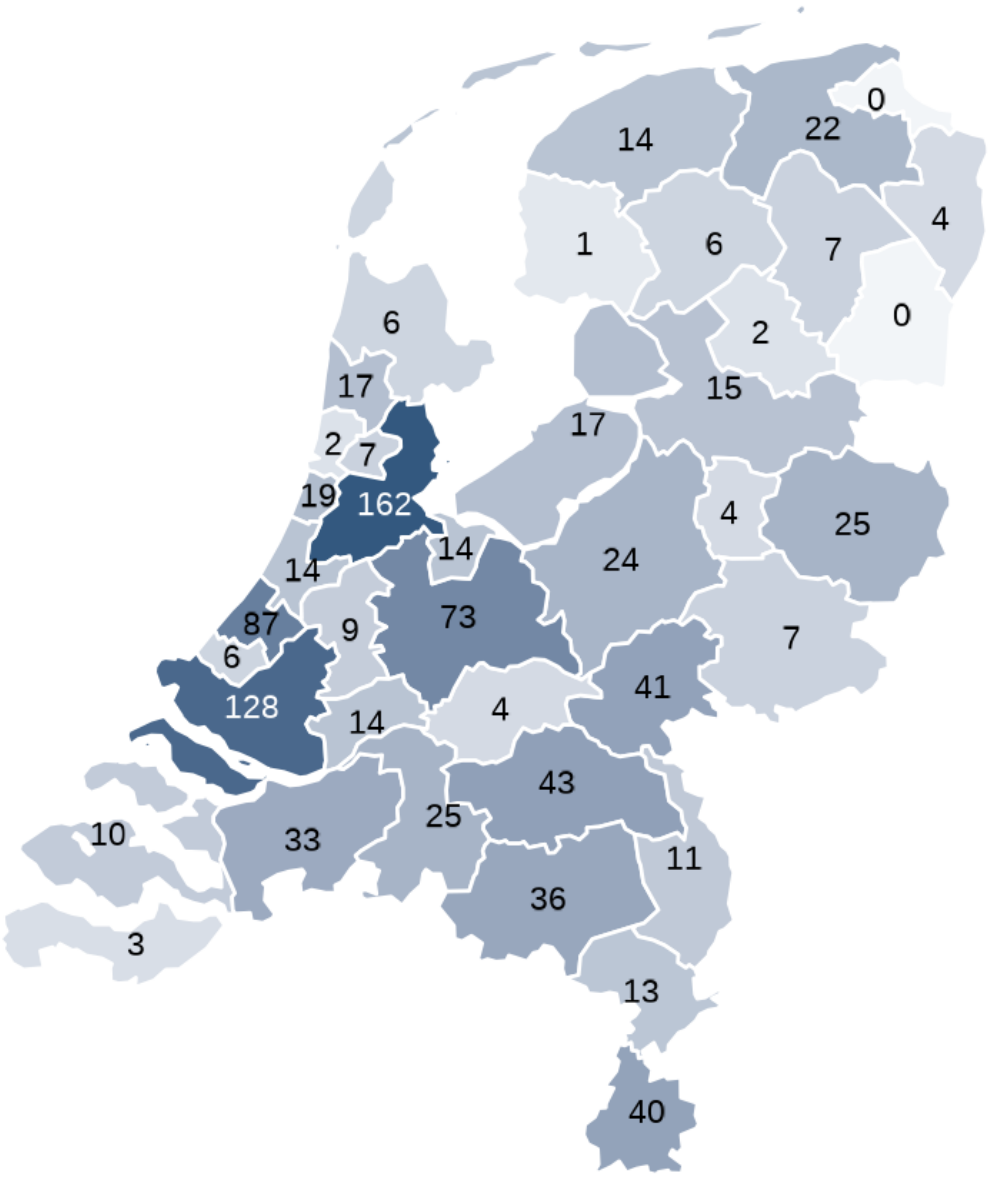
Figuur 11 toont het aantal nieuw ingeschreven advocaten bij de RvR tussen 2021 en 2025 per kalenderjaar van de subsidieregeling, en het deel daarvan dat deelnemer was aan de subsidieregeling. Ter vergelijking, in 2020 waren er 327 nieuw ingeschreven advocaten bij de RvR.

Figuur 11. Aantal nieuwe inschrijvingen bij de RvR per kalenderjaar van de subsidieregeling.

Locaties kantoren van de nieuwe inschrijvingen

Figuur 12 toont per COROP-gebied het aantal unieke kantoren van advocaten die zich tussen 2021 en 2025 nieuw hebben ingeschreven bij de RvR. Aangezien er geen historische gegevens beschikbaar zijn over de locaties van de kantoren met een nieuwe inschrijving, is daarom de laatst bekende locatie gebruikt van de kantoren.

Figuur 12. Aantal unieke kantoren van de advocaten die zich tussen 2021 en 2025 nieuw hebben ingeschreven bij de RvR per COROP-gebied.

Discussie

Deze rapportage biedt een beschrijvend overzicht van de cijfers rondom de subsidieregeling voor de beroepsopleiding sociaal advocaten. Het daadwerkelijke effect van de subsidieregeling op het aanbod binnen de sociale advocatuur is met de huidige gegevens niet meetbaar. Sinds de inwerkingtreding van de subsidieregeling is een lichte stijging te zien van het aantal advocaat-stagiairs. Uit de cijfers in deze rapportage blijkt dat een groot deel van de advocaat-stagiairs die onderdeel waren van de subsidieregeling ook na het afronden van de stage ingeschreven blijven bij de RvR. Het grootste deel is momenteel ook nog actief. De overgrote meerderheid van de advocaten verricht in de eerste twee jaar na de opleiding tien of meer toevoegingen.

Referentielijst

Beroepsopleiding advocaten. (z.d.). *Opzet hoofdpraktijken en leerpraktijken*. Via https://beroepsopleidingadvocaten.nl/opzet-hoofdpraktijken-en-leerpraktijken

Kenniscentrum (2026). *Aanbod in Beeld*. Kenniscentrum Stelsel Gesubsidieerde Rechtsbijstand. 's-Hertogenbosch. Via Aanbod in beeld | raadvoorrechtsbijstand.org

Centraal Bureau voor de Statistiek. (z.d.). *COROP-gebied*. Centraal Bureau Voor de Statistiek. https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/begrippen/corop-gebied

Commissie Evaluatie Puntentoekenning Gesubsidieerde Rechtsbijstand II. (2025, 3 maart). *Veranderende tijden: Een redelijk inkomen in een toekomstbestendig stelsel* [Adviesrapport]. Ministerie van Justitie en Veiligheid. https://www.rijksoverheid.nl/documenten/2025/03/03/tk-bijlage-jenv-24-0400-adviesrapport-commissie-v4-dt

Nederlandse orde van advocaten. (2026, 18 augustus). *Beroepsopleiding advocaten*. https://www.advocatenorde.nl/advocaat-opleiding

Panteia. (2022). *De arbeidsmarkt voor de sociale advocatuur*. https://open.overheid.nl/documenten/ronl-95c81f2a57d65a48ffac7a125b8e301e9a97e01f/pdf

Raad voor Rechtsbijstand. (z.d.). *Specialisaties*. Via https://www.rvr.org/advocaten/ingeschreven/specialisaties/

Subsidieregeling beroepsopleiding sociaal advocaten 2026. (2026). https://wetten.overheid.nl/BWBR0052679

kenniscentrum
stelsel gesubsidieerde rechtsbijstand

Disclaimer

Het Kenniscentrum put voor cijfermatige onderbouwing uit de registers van de Raad voor Rechtsbijstand. De u aangeboden gegevens zijn met zorg samengesteld.

De gegevens zijn gebruikt voor beantwoording van deze specifieke onderzoeksvraag. De weergegeven interpretatie is situatiegebonden.

De Raad voor Rechtsbijstand staat er niet voor in dat de data en conclusies ook toepasbaar zijn in andere situaties. Bewerkingen, analyses en beslissingen door derden op basis van deze informatie zijn derhalve voor eigen rekening en risico. De Raad voor Rechtsbijstand aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade van derden ten gevolge van het gebruik van de gegevens.

Contact

kenniscentrum@rvr.org